

LA FEMOSA

ARTESA DE LLEIDA

JULIOL, NÚM. 126

"CAL MELIS"
FUTURA SEU DE "LA FEMOSA"

MOMENT DE FER L'ESCRITURA

PÒRTIC

Poques vegades les circumstàncies que ens envolten ens ajuden a sentir-nos optimistes, satisfets, i per tant esperançats. Ara i adés les circumstàncies de què parlàvem ens deceben, ens esfonsen la moral i totes les esperances; algú aquí diria: "...i és que no hi ha res a fer!". No, nosaltres, per desmoralitzats o per pessimistes que vulguem ser no som tan contundents. Per a nosaltres "sí que hi ha res a fer" i molt!. Tot és, però que les persones no guarden memòria no volem fer balanç de tot el que hem anat superant i que encara ara anem fent camí... Tot, és clar, està en voler-se'n adonar, en voler-ho reconèixer. Ben mirat no som allí on anàvem ni de bon tros, però ens hi acostem (sempre, però mirem més lluny) i això vol dir que no som immobilistes. Almenys si no avancem fa l'efecte que oscil-

lem o que ens anem desplaçant, i això, per tots els efectes és moure's, bellugar-se...

Qui de nosaltres guarda memòria de vint-i-cinc anys endarrera? (és igual que no tingueu aquesta edat; és el mateix vint-i-cinc que deu), el que cal és girar, de tant en tant, la vista endarrera per saber si ens hem mogut i al mateix temps que fem això cal recordar el que llavors ens agradava o el que ara ens satisfà, el que ens enquimerava llavors i el que ens preocupa ara. Les persones som impacients per naturalesa perquè tenim un espai (temps) de vida molt curt, dins el qual voldríem veure tots els avanços socials, culturals o econòmics possibles; voldríem que en l'espai de la nostra vida fos possible veure enderrocar o caure totes les utopies.

Si poguéssim ser capaços de retenir a la memòria totes

les coses viscudes i alhora adonar-nos dels nostres petit (o grans, vés a saber) canvis personals davant moltes idees, creences o actituds, potser també seríem més a prop d'acceptar que tot el nostre entorn (material o físic) ha avançat més, molt més, del que nosaltres mateixos podíem esperar

amb el poc esforç personal que hi hem posat perquè ho fes.

No, és clar, no som de mena optimistes, però tenim molt clar que, perquè les coses vagin avançant en el sentit que a nosaltres ens agradaria, hi hem de posar el coll, el coll i tot el que faci falta.

LA FEMOSA

REVISTA D'OPINIO I D'INFORMACIO LOCAL

NÚM 126 / JULIOL 1991

EDITA: AGRUPACIÓ CULTURAL «LA FEMOSA»
CASTELL. 25 ARTESA DE LLEIDA

SEGONA ÈPOCA

DIPOÏIT LEGAL: L-264 - 1981

AMB EL SUPORT DE:

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Diputació de Lleida

ÍNDEX

PÒRTIC / 1

NOTES I NOTÍCIES / 4

PERQUÈ CA LA «MELIS» / 7

SOTA LES SALADES / 9

Per Felip Gallart i Fernández

ARTESA AL 1923 / 11

ENTRETEMENENTS / 14

Per M. N.

PROJECTE SOBRE LA HISTÒRIA D'ARTESA / 16

Per A. Costafreda

DÉU, FELICITAT INÚTIL,

PERÒ NO SUPÈRFLUA / 19

Per Xavier Batiste

MARIA BARBAL / 23

Per P.G..

FOLKLORE ARTESENC / 25

Per A.C.

Els articles i opinions, que apareixen a les planes de LA FEMOSA reflecteixen únicament l'opinió de llurs signants.

NOTES I NOTÍCIES

Canvis en el govern municipal

Des del passat dia 26 de maig, en el qual se celebraren les eleccions municipals, per tal d'escollir els nostres representants a l'Ajuntament, fins a la constitució d'aquesta nova Corporació, han passat vint dies. Prèviament però, fou necessari la realització de la darrera sessió plenària de l'antic consistori.

Així el passat dia 15 de juny, a les 12 del migdia es procedí a la celebració de l'acte de Constitució del nou Ajuntament, al qual assistiren 8 dels 9 regidors electes (1

regidor del Partit Popular, 6 regidors d'Entesa Artesenca, i 1 regidor de la Coalició Convergència i Unió).

Un cop formada la mesa d'edat es procedí a l'elecció d'alcalde, a la qual es presentaren els tres caps de llista i obtingueren la següent puntuació:

Josep Drudis Berengué	6 vots
Isidre Puig Domènech	1 vot
Ramon Gallart Mesalles	1 vot

Guanyant l'alcaldia per majoria absoluta el Sr. Josep Drudis i Berengué, cap de la candidatura d'Entesa Artesenca.

Revetlla de Sant Joan

La nit més llarga de l'any la revetlla de Sant Joan, se celebrà a Artesa acompanyada de focs, petards, coca dolça, cava i ball a la plaça.

Fou organitzada per l'Ajuntament amb la col.laboració

de l'Associació de Pares d'Alumnes i amenitzada pel conjunt Harmònics amb una massiva assistència de gent que anava a passar una bona estona gaudint de la fresca i la companyonia.

Esquellots

A Artesa es manté encara la tradició de fer esquellots a aquell vidu o vídua que es torna a casar.

Aquest cop la parella objecte d'aquest fet tradicional ha estat l'Antoni del Ganxo (Antoni Escolà Gallart) que era vidu i l'Elvira Gallart Argilés.

Durant tres nits consecutives tota la quitxalla del poble i alguns adults, varen re-

córrer els carrers d'Artesa, amb bidons, llaunes, pots, esquelles i altres instruments, fent força soroll i recordant a tothom l'esdeveniment.

A la fi, el dia 27, el nou matrimoni no tingué altra sol·licitió que pagar. Els diners foren emprats per a comprar begudes i galetes per tots aquells que al llarg de tres nits havien fet tant xibarri pel poble.

Padró d'Habitants

Com a resultat de les tasques dutes a terme per l'Institut Nacional d'Estadística, pel que fa a la renovació del Padró Municipal d'Habitants a 1 de març del 1991, s'ha fixat el número d'habitants d'Artesa en 1179.

La qual cosa representa un

increment respecte l'any anterior, ja que l'1 de gener del 1990 hi havia un cens de 1165 habitants. L'esmentat Padró ha estat aprovat per l'Ajuntament en ple a la sessió plenària del dia 26 de juny, i restarà a exposició pública pel període d'un mes.

Cloendes esportives

Finalitzada la temporada esportiva, el Club Futbol Artesa celebrar un dinar de germanor el dia 16 de juny, per tots els socis simpatitzants i com no, jugadors.

Al llarg del mateix es feu lliurament de trofeus a aquells jugadors o col.laboradors que havien destacat al llarg de la temporada futbolística per alguna qualitat en concret.

Igualment el Grup de Bit-

lles d'Artesa, el dia 23 de juny organitzar una trobada amistosa entre tots els municipis participants en els campionats de Bitlles, que tingué lloc a Artesa. Assistí a la mateixa el President del Consell Comarcal del Segrià, que juntament amb l'Alcalde d'Artesa fou l'encarregat del lliurament dels diferents premis aconseguits pels Grups Bitlletaires.

PER QUÈ, «CAL MELIS»?

A hores d'ara, ja tothom sap que l'Agrupació Cultural "La Femosa" ha adquirit per a instal·lar-hi la seva Seu Social la casa que els artesencs coneixem com "Cal Melis", al carrer dels Gallarts núm. 7.

Quan "La Femosa" va rebre la notificació del Departament de Cultura de la Generalitat que li concedia una subvenció de gairebé un milió de pessetes per la compra d'un habitatge, hi havia més d'un edifici amb un preu semblant que l'Agrupació Cultural podia adquirir, però la majoria de socis convocats en Assemblea Extraordinària el dia 17 de maig passat es van decidir per Cal Melis.

Cal Melis és una casa petita que mesura uns seixanta metres quadrats de planta i consta de baixos i dos pisos en acceptables condicions. Aquesta casa, a més a més de tenir uns valors arquitectònics remarcables (dins la humilitats dels edificis artesencs), ja que té

un porxo de dues arcades de pedra que donen a la façana del carrer dels Gallart i que haviem estan tapiats per aprofitar l'espai interior, però que es poden tornar a obrir quan es cregui convenient, té també uns valors històrics i fins i tot sentimentals (això de sentimentals en el sentit cultural). Temps enllà aquest edifici era Casa de la Vila, centrada al bellmig del poble, a la Plaça (davant de Cal Bosch) on s'hi feien els saraus de ball de les festes majors i els jocs de la jovenalla, on es feia també la processó de Corpus i les banderes feien "l'Acatament" a la Custòdia. En aquesta mateixa casa, més tard (al 1860) s'hi instal·là la primera escola pública d'Artesa regida pel mestre Joan Ginera i la seva dona Rosa Serra. A primers de segle, la casa passà a mans particulars.

Si ho mirem bé i des d'aquest cantó, és un bon encert

que aquesta vella Casa de la Vila, torni a ser la seu d'una Entitat pública com ho és "La Femosa"; una entitat dedicada a fer créixer la cultura d'Artesa

i que ara ho farà des del mateix lloc on ho començaren a fer el Ginera i la Serra de grata memòria.

SOTA LES SALADES

(Sant Jaume Apòstol)

Sant Jaume, dit el Major, fill de Zebedeu i germà de Joan Evangelista, formava part juntament amb Sant Joan i Sant Pere del grup dels predilectes de Jesús -ja veieu que amb això de les preferències no se salva ni Déu.

Una tardana tradició el veié com a evangelitzador de la Hispània i, concretament, a Compostel.la situà la seva sepultura, on al seu honor s'aixecà la famosa catedral que porta el seu nom. Fou en un dels seus viatges evangelitzadors que al peu del Romeu, a la ciutat de Lleida, se li clavà una punxa al peu i uns àngels baixaren amb fanals per fer-li claror suficient per poder-se treure la punxa.

Era creença estesa en molts indrets del nostre país que el sant actuava com una mena de mitjancer que intercedia en favor de les noies que vo-

lien trobar casador. Això sí, sempre dins un ordre marcat per la decència, el decòrum i els fins matrimonials seriosos. No hi havia, llavors, pels joves massa ocasions de freqüentar-se i intimar. El ball, que era potser el lloc més propici per a la relació entre sexes oposats, estava sotmès al control més rigorós dels tutors, sempre més atents a unes relacions de conveniència que beneficiessin els interessos familiars, que no pas a deixar actuar lliurement els dards cecs de l'impuls amorós. Aquesta realitat ha alimentat tota una literatura de gust romàntic amb el tema de l'amor impossible: Romeu i Julieta, los amants de Teruel, Mar i cel, Werther, etc. Podríem afirmar, sense temor a equivocar-nos, que cada poble, per insignificant que sigui, té la seva història dels dos joves embadalits que no poden consu-

mar el seu fet per culpa de les imposicions o disputes externes que es confabulen contra els seus desigs i deliris. Després la llegenda ja està a punt de solfa. El poble és molt afeccionat al melodrama. Com més infecte i enravenat més predicament popular disposa; com si no hom pot explicar l'èxit actual de les telenovel·les: "el culebrons". Al poble li agrada fabular, exagerar i recrear-se en històries desorbitades sobre amors folls i sublims. La creença romàntica en un sentiment absolut, intens i etern alhora és possible precisament per la seva poca durada; perquè tot un seguit de circumstàncies alienes no l'han deixat cuallar quan aquest estava en el seu moment més abrupte i frenètic. Això permet desplaçar-lo del terreny vulgar i acostumat del quotidià fins als regnes eteris i imprecisos de la imaginació, on acaba niuant i esdevé després per acumulació sentimental una història concreta i precisa a la qual se li dóna el valor

de quelcom enriquidor, complaent i satisfactori, la qual cosa ja és demanar molt. Creure en un estat continu d'exaltació sensual, en un orgasme perpetu, és una reducció simplista sense fonaments reals, un tòpic romanticoide, una simulació sentimental; falsa, sortosament.

El pobre Jaume se les devia veure i desitjar per conciliar l'impuls de satisfacció immediata per deixar-se gratar les parts verganyants -les de les noies casadores volem dir- i la tendència eclesiàstica perquè tot quedi dins l'ordre matrimonial, i encara amb fins de reproducció. No és estrany, doncs, que el sant preferís amb el seu cavall blanc empaitar a cops d'espasa els infidels i foragitar els moros del nostre territori. Una empresa, per altra part, molt més còmoda, fins i tot a un sant -menys heroica, però- que no pas intercedir pels precés de les noietes que en plena fiblada d'exitació amorosa li reclamaven marit mentre li encenien un ciri.

Felip Gallart i Fernández

ARTESA AL 1923

A la Biblioteca de "La Femosa" hi ha un gros volum d'un Anuario General de España 1923, a aquest volum hi falta fulls i per això no podem saber el nom del seu editor. En aquest volum que és el segon d'aquest "anuario", a la pàgina 3812 hi trobem una referència a Artesa de Lleida. Encara que només sigui per curiositat, ens ha semblat bé de traduir el que hi diu i publicar-ho aquí:

ARTESA DE LLEIDA

Lloc amb ajuntament de 1.123 habitants, a 10 Kms de Lleida. Carretra a Lleida. Produceix blat, ordi, sègol, vi, oli, hortalitzes, alfals, borella i bestiar de llana i cabrum. Festes el 2 de febrer, el 8 de maig i el 15 d'agost. Estació de ferrocarril (Artesa-Puigverd) a 3 Kms (L.T.) g.p. (de la Mancomunitat):

Alcalde.- Ramon Olomí i Besora

Secretari.- Teodor Aldomà i Companys

Jutge Municipal.- Tomàs Pujol i Batlle

Fiscal.- Ramon Drudis i Puig

Secretari.- Eugeni Porqueras

Mossèn.- Emili Agullana

Correus-Carter.- Fermí Bernaus

TENDES:

Argilés (Ramon) - Escuer (Joan)

Margalló (Josep)

ADOBS:

Oró (Jaume)

OLI:

"Cosecheros (los cosecheros de viña)" Premses: Porqueras

(Eugeni) - Pujol (Tomàs) Sindicat Agrícola "Sant Isidre" - Societat Agrícola "El Porvenir"

OLI DE PINYOLA (extracció):

Societat Agrícola "El Porvenir"

PALETES:

Bonastre (Agustí) - Bonastra (Amadeu) - Bonastra (Bartolomeu) - Bonastra (Felip) - Bonastra (Isidre) - Bonastra (Josep) - Bonastra París (Josep)

BARBERIES:

Batiste (Martí) - Mestres
(Francesc)

CAFÈS:

Massianet (Maties Bonastra)
Porvenir, (del Josep Oró)

CARNICERIES:

Gallart (Valerià) - Jové (Josep)

FUSTERIES:

Melis (Pere)

CARRETERS:

Drudis (Casimir) - Oró (vídua de Ramon) - Riu (Francesc)

CIMENTS:

Oró (Jaume)

ESCOLES NACIONALS:

(Per a nenes) Minguella (Mª Montserrat). (Per a nens) Calzada (Josep)

ESTANC:

Costafreda (Modest)

SELLERS:

Gallart (Ramon i Miquel)

FARINES (molí):

Sangenís (Casimir de)

FERRERIES:

Besora (Josep) - Drudis (Isidre) - Oró (Josep)

METGE:

N. (Bernaus)

PALLA I ALFALS (tractants):

Falguera (Ramon) - Olomí (Ramon) - Oró (Jaume)

FONDA:

Baqueró (Enric)

PROPIETARIS ("Prales"):

Olomí (Ramon) - Porqueras (Eugeni)

SOCIETATS:

Agrícola "El Porvenir" - Amistat Recreativa - Apostolat de l'Oració (associació religiosa)
Coral Recreativa Instructiva
Mutualitat Escolar "Joventut Previsora" - Primavera (La)
Sindicat Agrícola Sant Isidre
Socors Mutus (DE)

TAVERNES

Batlle (Alfons) - Oró (Josep)

TEIXITS:

Porqueras (Eugeni)

VINS:

Batlle (Blas) - Batlle (Josep)
Falguera (Ramon) - Gallart (Josep) - Gallart P. (Josep)
Jové (Salvador) - Morera (Maria) - Olomí (Ramon) - Porqueras (Domènec) - Pujol Batlle (Tomàs) - Sangenís (Casimir de)
Solé (Felip)

NOTA DE LA REDACCIÓ:

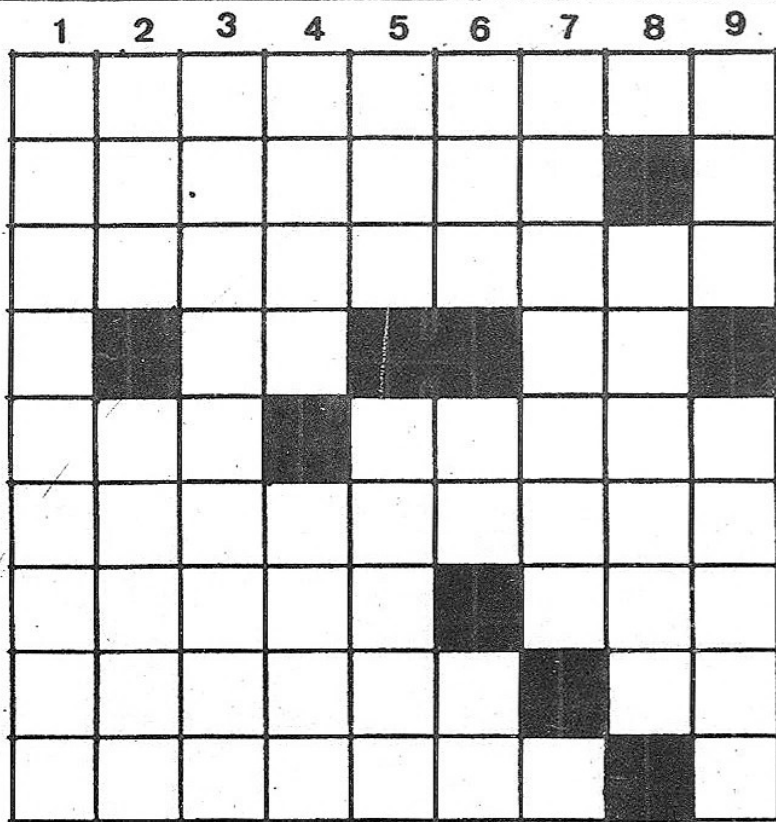
Posats a traduir, hem traduït tant els noms propis com els noms de les associacions (tret de la del "Porvenir") tot i que no sabem com les anomena-

va la gent de l'època.

L'associació que aquí apareix només amb el nom de "Socors Mutus (DE)", suposem que es refereix a la que la gent coneixia com "La Germandat" i

que no era res més que la que als rebuts apareix com "Hermandad de Socorros Mútuos "La Artesana", de la qual algun dia en parlarem.

Mots encreuats

HORITZONTALS:

1.- Planta herbàcia les llavors de la qual es posen a l'olla barrejada. 2.- Natural d'Oceania. Consonant. 3.- Habitant de Londres. 4.- Cinquanta. Vocals fluïxes. Grau d'elevació d'un so. 5.- Divinitat grega. Unitat de luminància. 6.- Acció de graduar o graduar-se. 7.- Sense cap defecte físic. Auxiliar Tècnic Sanitari. 8.- Tremolar, tremir. Consonants. 9.- Al revés, plats grans per a posar o portar objectes. Vocal.

VERTICALS:

1.- Congost de la Noguera Pallaresa. 2.- Al revés, el fet de no fer res, lleure. Disposició regular de les coses. 3.- Població de Palestina. 4.- Raig d'una roda, mig diàmetre. Després d'avui. 5.- Al revés, prefix que significa "carn". Al revés, embrió dels vivípars. 6.- Infant, nen. Símbol del tàntal. Deu del sol egipci. 7.- Branca de la ciència que estudia la relació entre els factors geogràfics i l'home. Consonant. 8.- Consonant. Noli, preu estipulat pel lloguer d'una barca o embarcació. 9.- Arma ofensiva que dispara fletxes. Relatiu o pertanyent al bosc.

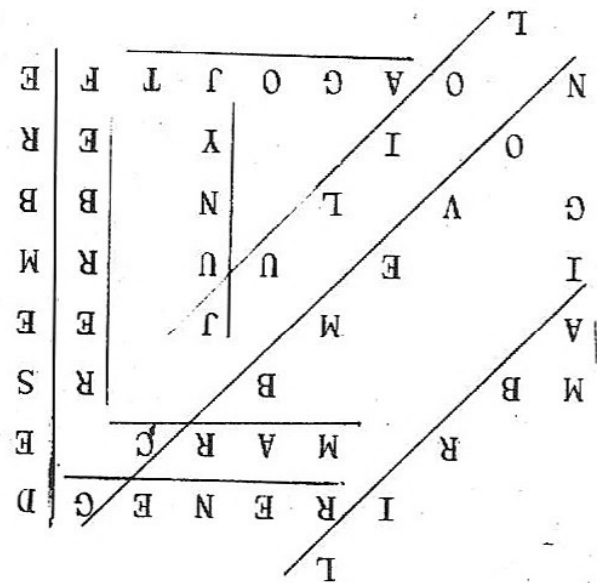
E	N	D	N	L	N	E	Q	I	H
N	I	K	I	R	E	N	E	G	D
H	E	R	W	M	A	R	Ç	H	E
M	B	E	H	I	B	I	E	R	S
A	U	T	S	M	Q	J	H	E	E
I	K	N	E	Z	U	U	D	R	M
G	I	V	Q	L	Y	N	I	B	B
E	O	W	I	N	E	Y	J	E	R
N	V	O	A	G	O	S	T	F	E
E	L	T	N	I	H	I	K	U	N

Sopa de lletres

Buscant trobareu els noms de deu mesos de l'any.

Solucions

- HORIZONTALS:**
1. Cigronera. 2. Oecànic. R.
 3. Londinenc. 4. L. Eñ. To.
 5. Fos. Stib. 6. Gradació.
 7. Adret. Ats. 8. Tremar. Sc.
 9. Safates. A.
- VERTICALS:**
1. Col·legats. 2. Oci. Ordre.
 3. Genesaret. 4. Radi. Demà.
 5. Oni, Fetus. 6. Nin. Ta. Ra.
 7. Ecètica. S. 8. R. Nolits.
 9. Arc. Bosca.

PROJECTE SOBRE «LA HISTÒRIA D'ARTESA»

Des de fa uns quants anys, al nostre país, però concretament a les nostres comarques, hi ha com una mena de febre en escriure i publicar la petita història de cada poble. Abans de la democràcia ja hi havia alguns pobles que l'havien escrit, eren els mínims, però ara i només fixant-nos en els llibres que hi ha a la Biblioteca de "La Femosa" veurem que aquesta febre és arreu. Donem-hi un repàs:

Guissona (1970), Almace-
lles, visió d'un poble (1970),
Història de Vallfogona (1975),
Història de les Penelles (1984)
El Vilosell, recull històric
(1984), Història de la vila de
l'Albi (1986), Miralcamp, en el
temps, l'espai i la història
(1987), Història de Linyola
(1987), Història de Puigverd de
Lleida (1987), Història de la
Pobla de Cérvoles (1987), His-
tòria i costums d'Almatret

(1988), Alcarràs, aspestes his-
tòrics i etnogràfics (1990),
Història d'Artesa de Segre
(1990), Alpicat, recull histò-
ric (1991), i algun altre més
allunyat de la nostra àrea geo-
gràfica.

Com podem comprobar, doncs
hi ha com una mena de deficiè-
ncia a tenir, cadascú escrita la seva
petita història local del seu
poble. A Artesa no som pas di-
ferents (ni d'un bon tros) i si
no la tenim publicada és perquè
encara no la tenim escrita, o
almenys no la tenim enllestida
del tot, però s'hi treballa.
Des de fa uns mesos al si de
l'Agrupació Cultural "La Femo-
sa" s'està gestant un preten-
ciós projecte sobre l'estudi de
tot allò que de lluny o de prop
fa referència al nostre poble.
Potser, fins i tot, diríem que
aquest projecte és una mica
massa enlairar per a les nos-
tres possibilitats, però a re-

baixar el llistó d'aquestes pretensions ja hi som a temps; de moment s'apunta molt alt i cal fer els esforços necessaris per a reeixir-hi.

Quan es començava a parlar d'aquest projecte, nom es va adonar de seguida que tot no es podria agombolar en un sol llibre (perquè resultaria massa voluminós i per tant, feixuc de manejar i ensems caríssim de publicar; qüestions a tenir en compte), sinó més bé que s'hauria de publicar per separat cada tema o estudi diferenciat, ja que això facilitaria la seva lectura i seria molt més fàcil de consultar (ja que hem d'oblidar que els llibres; aquesta mena de llibres, són alguna cosa més que llibres de lectura) i que, amb aquest sistema tindria l'avantatge de poder ser editat dins un espai de temps més o menys espaiat, Com si diguéssim, per capítols), i per tant cada llibre sortiria, a un preu de cost a l'abast de totes les butxaques i per això podria entrar a les cases de tots els artesencs.

L'estudi de tot el refe-

rent al nostre poble tindrà (suposant que s'aconsegueixi acabar) les parts següents:

1- ESTUDI DEL TERME. Situar el nostre terme dins l'espai geogràfic a que pertany. Estudi geològic. Climatologia. Flora i fauna autòctona etc.

2- HISTÒRIA. Estudi de la prehistòria i història antiga, fins a la conquesta cristiana. Estudi de l'època medieval des de la seva població pels catalans fins al segle XVIII, aproximadament. Estudi de l'època moderna fins als nostres dies.

3- CULTURA. Estudi del desenvolupament cultural dels artesencs des que se'n té coneixement fins ara. Folklore, costums i tradicions. Antropologia toponímia etc. Estudi dels edificis i construccions singulars del terme i del poble etc. etc.

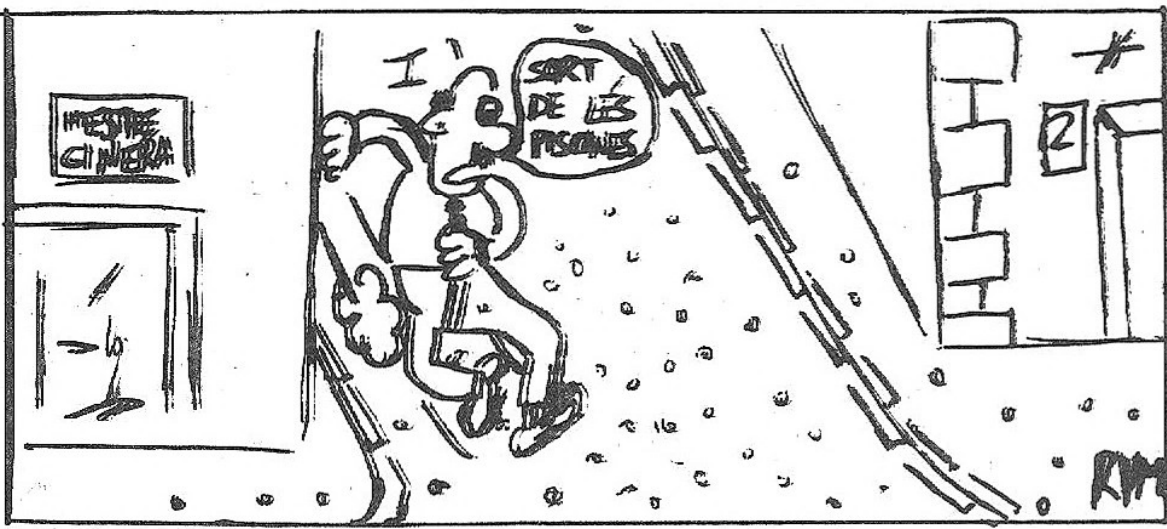
Tot això no vol dir que s'hagi de publicar per aquest ordre, sinó que s'haurà de donar prioritat als temes segons es vagin enllestint, però tot sota un nom general que podria ser, per exemple: Artesa dins l'espai, el temps i la cultura, però que encara no està deci-

dit.

Esperem que aquest envejós projecte coordinat pel Josep-R. Gallart i Fernàndez pugui ser una realitat i que ben aviat

puguem fullejar els primers treballs ja publicats, perquè sinó, amb el projecte sol, no en farem res.

A. Costafreda

Déu, felicitat inútil, però no supèrflua (Joves, sou feliços?)

Parlo de "felicitat" a tota marxa.

No sou feliços però CREIEU SER-NE !

HO TENIU TOT. Tot el que voleu de plaers i sensacions però això no és felicitat. A mi l'engany també m'ha tocat a vegades!!!

El que vull dir-vos ho entendre AQUells QUE NO US VULGUEU ENGANYAR. La vostra felicitat la desitgeu i creieu obtenir-la tot "TENINT", tot "CONSUMINT", tot "GASTANT".

Gastant gasolina: aneu i torneu fora de vosaltres, fora del poble!!!

Gastant temps: apureu temps fins a altes hores de la matinada, traspasant una frontera que els vostres pares no pugueren trasllindar.

Gastant diners: espereu comprar glopades de felicitat. Tot "INUTIL".

CREIEU SER FELICOS PERÒ NO

HO SOU. Teniu plaers i prou! I aquests no són la felicitat. Encara que "DEU N'HI DO", di-reu!!! Si voleu anar a fons a la vostra vida, heu de dir-vos: "NO PODEM ESTAR SATISFETS. FUNCIONEM i PROU!" Sí, funcio-neu com un tractor amb rodes mig enterrades al fang del bancal. Pitjor encara: US FAN FUNCIONAR!!! I mireu: Nosaltres estem "CRIDATS" i "DESTINATS" a funcionar com un cotxe a l'autopista. Millor encara: Com l'atleta a l'estadi, d'una manera personal!!! EM SEGUIU? Doncs, més atenció ara.

L'HOME ÉS UN ÉSSER QUE FUNCIONA BÉ (és feliç) quan OSCIL·LA ENTRE DESIG O PROJECTE I OBTENCIÓ DEL DESIG ESTIGUI BEN SEPARAT DE L'OBTENCIÓ DEL DESIG O PROJECTE"...

La societat de consum ENS HA ESCURSAT l'espai entre el desig i l'obtenció del mateix. "Cor què vols cor que tens".

Aquí està la trampa: Creient i confonent que el poder tenir el que volem ràpidament ENS FARA FELICOS. Quan creieu agafar la felicitat, se us escapa!!! COM QUE NO HEU DE LLUITAR NI ESPERAR PER A OBTENIR EL DESIG QUE US PROPOSEU, us manca un element que us permeti gaudir i elaborar la felicitat. Sabeu quin és aquest element? El poder RESPIRAR entre el DESIG i l'OBTENCIÓ DEL MATEIX. El cos que no respira es mor!!! Vosaltres us esteu morint en allò més profund que teniu, en el vostre ÉSSER.

Ah, però és que la cosa no acaba aquí. Les forces unides dels QUI TENEN DINERS en vistes a TENIR MÉS s'han confabulat per a fer-vos venir ganes o DESIG d'OBTENIR coses abans de desitjar-les pel vostre compte ENS ESTEM ATROFIANT. Ens estem venent la LLIBERTAT. Deu ser que TENIM POR A LA LLIBERTAT? Nosaltres, la generació actual que parlem constantment de llibertat, ara resulta que ens acontentem amb una PSEUDO-LLIBERTAT.

LA LLIBERTAT és l'exercici de dirigir la nostra vida cap a

aquell model al qual SOM CRIDATS des de la CREACIÓ. Quin és aquest IDEAL? Cap a on ens crida? Mireu: Us dono un senyal de pista. L'home està fet per a l'AMOR i l'amor és DONAR tot el contrari del TENIR. Nosaltres no som lliures si escollim el contrari d'aquella direcció a la que estem CRIDATS. Es una PSEUDO-LLIBERTAT. Serem PROFUNDAMENT FELICOS quan ESTIMEM I SIGUEM ESTIMATS. I serem desgraciats quan enlloc d'estimar seguirem el contrari: VOLER TENIR. La SOCIETAT DE CONSUM ENS ENGANYA. Ens dona gat per llebre! Ens enganya com a gossets. Als gossets els fem anar allà on volem nosaltres, donant-los un troç de pastís. Ara resulta que amb el CAP volem la LLIBERTAT, el dret a PENSAR I ACTUAR D'ACORD AMB EL nostre ésser, però ACTUEM I ENS FAN ACTUAR D'ACORD AMB ELS NOSTRES INSTINTS PROPIS DELS ANIMALS: ESTEM ABDICANT DE SER PERSONES. Bé, però pel fet de ser persones també som COS I SENTITS i aquests no són dolents!!! D'acord!!! Jo disfruto donant aliment als sentits sempre que aquest aliment no el necessitin

d'altres o no faci sofrir els altres. NO DESPRECIO EL COS, L'ESTIMO I L'HE DE RESPECTAR AMB TOT EL COR.

Però pensa que parlem de FELICITAT que és pròpia de les persones i no ens volem quedar en el plaer que és més superficial. Hi ha "persones" que no passen del nivell del animals en la manera de viure i comportar-se. Aquí parlem i tractem de la manera de ser fidels i per tant feliços d'acord amb la nostra naturalesa íntima.

Arribats a aquest punt de la reflexió jo us pregunto: Voleu sortir d'aquesta PSEUDO-LLIBERTAT? Voleu sortir d'aquesta ESCLAVITUD?...

Jo veient la realitat de tants estralls en vosaltres i escoltant les vostres exclamacions quan parleu de nois més joves que vosaltres: DUBTO QUE VULGUEU SORTIR-NE. Em fan por la majoria dels nostres companys de camí. Dubto que vulguem aquet tipus de FELICITAT. Veig que tenim por de donar el pas. Veig massa enverinada la nostra generació jove. Millor dit: La veig feroçment enllepolida! La vostra experiència ma-

teixa: Vosaltres, caps o monitors, proposeu una sortisa als vostres nois i noies durant el cap de setmana i ells no us ho accepten. Per què? Estant massa enllepolits i lligats per les comoditats que tenen a casa, a la ciutat, en la tècnica i en tantes facilitats per TENIR. I qualsevol s'apunta a caminar a fer esforç i per gaudir d'una experiència que ens diuen vindrà!!!

MALGRAT AQUESTA REALITAT jo m'atreveixo a ANUNCIAR L'EXISTÈNCIA D'UN ALLIBERAMENT REAL perquè existeix EL LLIBERTADOR!!! ES EL CAMÍ DE L'AUTÈNTICA LLIBERTAT. El qui es fiï de JESUCRIST serà feliç. Crearà felicitat com tants sants de totes les èpoques han estat feliços i han creat felicitat. Es tracta de voler ser feliços, no de tenir felicitat sinó d'ésser feliços i fer-ne. Si vivim aquest camí serem plenament lliures! Allò a què aspirem profundament i per al qual hem estat fets: FELICITAT AUTÈNTICA LLIBERTAT AUTÈNTICA.

"ESTEM FETS A VÓS I EL NOSTRE ÉSSER RESTA INSATISFET SEMPRE MENTRE NO ARRIBA A REPO-

SAR EN VÓS". (Sant Agustí).

L'unic ÉSSER ES ELL, no-saltres caminem cap a ELL. La humanitat camina, evoluciona però NINGÚ POT FER PER MI ALLÒ QUE JO HE DE FER.

Aquest CAMÍ COM ES FA? QUI ENS L'INDICA?

La paraula bíblica. Escoltem-la: "Feu-vos imitadors de Déu, com a fills ESTIMATS i CAMINEU en l'AMOR, com Crist us ha estimat i es va oferir com una oblació." (Efe. 5,1-6a).

El fiar-nos de Crist (la fe) és un caminar en plena llibertat. Perquè demana i ens invita a CAMINAR EN L'AMOR. Que vol dir caminar en el SER I DONAR, enlloc del tenir i posseir que es propi dels animals. Camí de l'amor es camí del donar: Com més et dones més seràs. Com més et donis més et desenvoluparàs, et realitzaràs. Com més et tanquis en el posseir més pobre seràs. Es diu: "Es tan pobre que sols té diners". Sols té diners i tècnica. Sap fer coses, no ell sinó els diners i la tècnica. Ell és molt poc

ÉSSER, molt poca persona. Així veiem avui que molts joves quan el cap de setmana no tenen uns quants bitllets a la cartera es troben PERDUTS. Son POBRES DESGRACIATS. Aquesta és la llibertat que ens dóna la societat del consum: Una llibertat que ens fa pobres i indefensos.

Com veiem, aquesta experiència que ens proposa Jesucrist APARENTMENT ES INUTIL PERÒ NO SUPERFLUA!!!

Es un camí dur però realment ALLIBERADOR de les persones i en definitiva de la societat.

NO ENS ESPANTEM: Si és un camí, vol dir que és un PROCÉS. Es tracta de saber si jo estic en procés. Els fruits els aniré experimentant cada vegada més. De moment cal encetar el camí i alimentar el caminar.

COM HO FAS TU? Quines dificultats experimentes per a encetar el camí? Seria bo que en parlessis amb algú que ja estigui més avançat perquè t'ajudi a veure on estàs i quines dificultats et trobaràs.

Xavier Batiste

MARIA BARBAL

Dona, palleresa, quarantadous anys, professora,... i escriptora dels llibres Pedra de Tartera, La mort de Teresa i Mel i Metzines; persona senzilla i important que escriu amb un llenguatge vivíssim i amb gran intensitat expressiva, centrant les seves obres al Pallars, en un Pallars real i fictici alhora, amb noms de pobles reals i amb personatges que són ficció però que estan inspirats en alguns retalls de la realitat; amb un lèxic propi del Pirineu occidental i amb expressions i frases fetes pròpies del Pallars basades en la ramaderia i l'agricultura.

Si La mort de Teresa és un recull d'històries, les altres dues obres són magnífiques novel·les. Pedra de Tartera és una obra curta contada en primera persona per una dona, la Conxa, la vida de la qual és explicada en només 108 pàgines.

Es tracta d'una dona normal i corrent del Pirineu però la seva història commou, sobretot quan se sent " com una pedra amuntegada en una tartera" que cau quan l'empenyen els minerals. De ben segur que moltes dones catalanes nascudes abans de la guerra s'hi veurien reflectides en aquest personatge, el qual sense fer ni mica de soroll ens fa esborronar amb les seves reflexions, no només en moments dramàtics, sinó també en els més insignificants. La Conxa, després d'haver viscut tota la vida al Pallars, marxa amb el seu fill cap a Barcelona per no quedar-se sola i la seva última reflexió és: "Barcelona, per a mi, és una cosa molt bona. És l'últim gra abans del cementiri", reflectint així el despoblament del Pallars, el canvi de vida dura en uns pobles on la joventut ja no volem aguantar, però que per

la Conxa era la millor vida. Sembla estrany que en tan poques pàgines es pugui dir tan-tes coses i tan ben dites: TOTA UNA VIDA.

Amb Mel i Metzines, Maria Barbal ens explica la història d'Agustí Ribera, fill també del Pallars. També es tracta d'un personatge solitari, fill caba-ler d'una família pallaresa que s'ha de guanyar la vida pel seu compte i també ha de marxar de la seva terra natal.

Tant en una novel·la com en l'altra, l'anyorança és un dels temes cabdals, tant la Conxa com l'Agustí, una des de Barcelona, l'altre des de París troben en falta el Pallars, on no hi ha horaris establerts, on el cel i els estels són aprop, on es coneix tothom, on els gossos són lliures, on la llet és de vaca i amb nata, on no hi ha sorolls però si paraules,...

Us els recomano.

P.G.

FOLKLORE ARTESENC

«Jocs i entreteniments» (2)

Dins el joc de les endevinalles, n'hi ha unes que nosaltres, d'entrada, havíem desestimat perquè pensàvem que no encaixaven del tot dins d'aquest món, i de fet no semblen ben bé endevinalles, perquè no tenen la rima ni l'estructura ni, fins i tot, la intencionalitat de les altres. Altrament són un tipus d'endevinalla d'allò més popular amb tot l'ample i estricte sentit de la paraula.. A vegades més que endevinalles semblen acudits i potser, fet i fet, no cal buscar-los cap més altre sentit que el de la pura diversió, ja que les respostes si hom no les sap, són totalment impossible d'endevinar, doncs poden ser qualsevol cosa, i al mateix temps permeten una infinitat de variants amb respostes no sempre coincidents. Vegem-ne unes quantes:

Per on passa el tren?

(per la via -calla bèstia que ja ho sabia - quan tu hi anaves jo ja en venia. Resposta i contraresposta).

Què enganxa més que un ganxo?

(dos ganxos)

Què feia Jesucrist

quan tenia trenta-tres anys?

(anava pels trenta-quatre)

Què hi fa un gat sol dal d'una teulada?

(ombra)

Què fan sis galls en un corral?

(mitja dotzena)

Què es necessita per a matar un pollastre?

(que estigo viu)

Què s'ha de fer per matar un tord?

(tirar dret)

Què pesa més, un quilo de plom

o un quilo de ploma?

(tan li fa)

Que fa falta per tancar una porta de ferro?

(que estigo oberta)

Què és el primer que fa tothom

quan es desperta?

(obrir els ulls)

Què és el que s'assembla més a la mitat

de la lluna?

(l'altra mitat)

Què fa quan plou?

(cau aigua)

Què t'estimes més, set forats al cap

o una cama trencada?

(els set forats, perquè ja hi són)

Un elefan va caure al canal,

com el van treure?

(moll)

Quin és l'animal que menja i veu amb el nas?

(tots, ja que ningú se'l treu mai)

Quan hi ha d'aquí a Lleida?

(lo mateix que de Lleida aquí)

A una mula ben ferrada,

quantes ferradures li han posat?

(cap, doncs ja estava ben ferrada)

Quantes cordes es necessitaria

per a lligar el campanar?

(una de prou llarga)

Per què a l'estiu fa calor?

(perquè tothom pren la fresca i no
en deixen gens)

Per què els gats, en passar-los la mà per
l'esquena alcen la cua?

(perquè sàpigos que el gat ja s'ha
acabat)

Quina cosa, de totes, és la més impossible?

(que una rata fagi el seu niu
a la cua d'un gat viu)

En un àpat de menjar molt calent, qui es més
gormant, el que es crema o el que bufa?

(el que bufa, doncs si bufa és que
ja s'ha cremat)

Quantes voltes dóna el gos abans d'ajeure's?

(les que vol)

En quina volta s'ajeu el gos?

(a la darrera)

Hi ha un altre tipus d'endevinalla (d'aquelles que no hi
ha manera d'endevinar-les) que la pregunta és: "Amb què s'assembla
això amb allò?", d'aquestes n'hi ha una infinitat, però s'acostu-
men més a dir com acudits que com a endevinalla, doncs com ja hem
dit, no es poden endevinar de cap manera. Vegem-ne un curt exemple:

En què s'assemblen els reis amb els porcs?

(en que els afeiten, un cop morts)

En què s'assembla una poma amb un tren?

(que la poma no "és PERA" i el tren
tampoc no "ESPERA" -a ningú)

En què s'assembla un ou amb una forquilla?

(amb res)

I per acabar amb les endevinalles, en posem unes quantes
que tenim anotades i que no hem sabut on encabir-les. Són de dife-
rent mena, com podreu comprovar:

Mare de Déu del Candeler,

segon dia de febrer,

endevina quin dia i mes és

(el dos de febrer, naturalment)

Dos pares i dos fills
se'n van anar a caçar conills.
En van caçar quatre,
se'n van menjar un cada u
i encara els en va sobrar un.

(només eren tres: avi, pare i fill;
el pare a més de ser pare del seu
era fill de l'avi)

Quan fan:

Un, dos, tres, quatre,
la mitat de vint-i-quatre,
vint-i-quatre i vint-i-cinc,
set, vuit, nou, cinc?.

(fan cent -la cosa s'ha de dir molt
depressa perquè no doni temps a po-
der comptar)

oooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Un joc de la canalla emparentat amb les endevinalles era el d'amagar algun objecte, normalment molt petit, en algun lloc prefixat d'un bon començament, però prou ample perquè fos difícil de trobar. El jugador que havia amagat l'objecte havia d'orientar a qui (o els qui) el cercava amb un "fred, fred, fred", "gelat, gelat, gelat" o bé amb "calent, calent, calent", "que crema, que crema, que crema". Naturalment, el "fred" volia dir que era lluny de l'objecte, "gelat" que s'allunyava cada vegada més, "calent" volia dir que s'hi apropava i "que crema" que gairebé hi era a sobre. Quan l'objecte no era ben amagat sinó que podia veure's, el que l'havia amagat podia cantar:

Jo me'l vec, jo me'l miro,
pel camí de Sant Isidro,
jo me'l miro, jo me'l vec,
pel camí de Sant Josep.

A.C.

LA FEMOSA

AGRUPACIÓ CULTURAL

ARTESA DE LLEIDA